

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta ja siihen liittyväksi laiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi leipomotyölain 5 §, jolloin leipomotyölaki tulisi kokonaisuudessaan kumotuksi. Muutoksen myötä leipomoalan yötyökorvauksista sovittaisiin muita aloja vastaavasti yleisesti sovellettavan työaikalain mukaisesti työehtosopimuksilla.

Lisäksi työntekijöiden lähettämisestä annetusta laista poistettaisiin viittaus leipomotyölakiin.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Voimassa oleva sääntely	3
2.2 Sovellettavat työehtosopimusmääräykset	4
2.3 Tietoja leipomoalasta	5
2.4 Vuotuinen työaika	6
3 Tavoitteet	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
4.2.1 Yleistä vaikutusten arvioimisesta.....	7
4.2.2 Vaikutukset henkilöstöön.....	8
4.2.3 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon	11
4.2.4 Vaikutukset työllisyyteen.....	11
4.2.5 Vaikutukset yrityksiin	11
4.2.6 Vaikutukset pk-yrityksiin:.....	12
4.2.7 Vaikutukset kuluttajiin ja kotitalouksiin	12
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
6 Lausuntopalaute.....	12
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	12
7.1 Laki leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta	12
7.2 Laki työntekijöiden lähettämisestä.....	12
8 Voimaantulo	13
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	13
LAKIEHDOTUKSET	15
Laki leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta	15
Laki työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta	16
LIITE	18
RINNAKKAISTEKSTI.....	18
Laki työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta	18

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma Vahva ja välittävä Suomi edellyttää, että leipomotyölaki kumotaan 1.3.2025 alkaen vanhentuneena.¹

1.2 Valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 1.2.2024 kolmikantaisen työryhmän valmistelemaan esitystä leipomotyölain kumoamisesta. Työryhmään kuuluivat työ- ja elinkeinoministeriön edustajien lisäksi Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n, Elintarviketeollisuusliitto ry:n (ETL), Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n ja STTK ry:n edustajat sekä kolme pysyvää asiantuntijajäsentä (Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Ammattiliitto Pro ry, Suomen Elintarviketyöläisten liitto SEL ry). Työryhmän toimikausi oli 1.2.–30.6.2024.

Työryhmä sai hallituksen esityksen muotoon laaditun mietintönsä valmiiksi 8.5.2024. Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa muun muassa ministeriöiltä ja muilta viranomaisilta sekä järjestöiltä, yhteensä 20 taholta ajalla 20.5.–26.7.2024 Lausuntopalvelu.fi -palvelun kautta. Lausuntojen sisältöä selvitetään jäljempänä luvussa 6.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat valtioneuvoston julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM003:00/2024>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Voimassa oleva sääntely

Leipomotyölaissa (302/1961) säädetään leipomotyöntekijöiden korotetusta palkasta yötyön aikana. Laki on pääosin kumottu vanhalla, vuonna 2020 kumotulla työaikalalla (605/1996). Lain 5 § on kuitenkin jätetty voimaan sellaisena kuin se on 1.12.1993 voimaan tullessa leipomotyölain muuttamisesta annetussa laissa (916/1993).

Leipomotyölaki kumottiin vuoden 1996 työaikalain 46 §:n perusteella. Hallituksen esityksessä (HE 34/1996 vp) on todettu tarkoituksena olleen, että voimaan jäävän 5 §:n soveltamisessa noudatetaan kumottavan leipomotyölain soveltamisalaa. Silloisen soveltamisaläsäännöksen mukaan leipomotyölain alasta on työsopimuslain (320/70) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun työsopimuksen perusteella tehtävä leipomotyö, jolla tavaraa tuotetaan myytäväksi, leipomossa tapahtuva leipomotuotteiden pakkaaminen ja lähettäminen sekä leivän valmistus tehtaassa tai teollisuuslaitoksessa niin myös leipomotuotteiden valmistus muussa liikkeessä, yrityksessä tai laitoksessa. (916/1993)

Leipomotyölain 5 §:n 1 momentin mukaan leipomotyöntekijöillä on oikeus korotettuun palkkaan yötyön aikana. Korotus on lainkohdan mukaan kello 22:n ja 6:n välisenä aikana tehdystä

¹ Ks. hallitusohjelman luku 4.1 Talouskasvua ja kilpailukykyä tukevat työmarkkinuudistukset.

työstä vähintään 100 prosenttia. Pykälän 2 momentissa säädetään niiden työnantajien ja työntekijöiden yhdistysten, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, oikeusta sopia 1 momentissa tarkoitetusta korotetusta palkasta toisinkin.

Lisäksi nykyiseen työaikalakiin (872/2019) sisältyy myös leipomotyöntekijöihin sovellettavaa sääntelyä. Työaikalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan yötyönä pidetään työtä, jota tehdään kello 23:n ja 6:n välisenä aikana.

Yksittäisen pykälän voimaan jättäminen muutoin kumotussa laissa ja ilman tarkempaa säädöstasoista soveltamisalan määrittelyä ei vastaa nykyisiä lainkirjoittamisen käytänteitä. Säännöksen kumoaminen merkitsisi siten lakiteknisesti sääntelyn nykyaikaistamista. Kumottavaksi ehdotettavaa säännöstä voidaan lisäksi pitää sääntelymalliltaan vanhentuneena, sillä yksittäisen toimialan palkkausta koskeva laintasoinen sääntely on nykyisin poikkeuksellista: Palkkausta koskevista asioista sovitaan tavallisesti työehtosopimuksissa ja/tai työntekijän ja työnantajan välillä työ sopimuksilla. Kyseistä säännöstä on noudatettu alalla pitkään, joten lain soveltamisen kannalta muutoksella ei olisi merkittävää selkeyttävää vaikutusta.

2.2 Sovellettavat työehtosopimusmääräykset

Leipomoalan yötyökorvauksista on sovittu työehtosopimuksissa osittain laista poikkeavasti. Kuitenkin osa leipomoalan yötyöstä tehdään työaikamuodossa, jossa yötyökorvaus on maksettu kokonaan tai lähes kokonaan lain perusteella. Valmistelussa on tunnistettu, että yötyökorvauksen suuruus määräytyy pitkälti lain perusteella erityisesti kolmivuorotyössä maksettavan yötyökorvauksen osalta.

Elintarviketeollisuusliitto ry:n ja Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry:n välisen leipomoiden työntekijöitä koskevan 31.1.2025 asti voimassa olevan työehtosopimuksen mukaan kello 21 jälkeen tehdystä työstä maksetaan 100 prosentilla korotettu palkka, mikäli työ ei ole järjestetty vuorotyöksi. Vuorotyötä tehtäessä maksetaan siihen osallistuville työntekijöille tuntia kohti vuorotyölisää, jonka suuruus iltavuorossa on 15 prosenttia työntekijän taulukkopalkasta lasketusta tuntipalkasta ja yövuorossa muissa kuin leipomotyöläin alaisissa töissä 30 prosenttia työntekijän taulukkopalkasta lasketusta tuntipalkasta. Muussa kuin kolmivuorotyössä maksetaan aamulla ennen kello 6.00 tehdystä työstä 100 prosentilla korotettu palkka.

Lisäksi Elintarviketeollisuusliitto ry:n ja Ammattiliitto Pro ry:n välisessä elintarviketeollisuuden toimihenkilöiden työehtosopimuksessa (16.3.2023–28.2.2025) määrätään yötyökorvauksista myös leipomoalan toimihenkilöiden osalta. Sen 15.2 määräyksessä todetaan, että milloin työ ei ole vuorotyötä, ylityötä tai hätätyötä ja toimihenkilö joutuu tekemään sitä kello 16–23, katsotaan tällainen työ iltatyöksi sekä kello 23–06 tehty työ yötyöksi. Paikallisesti sopimalla voidaan säännöllistä yötyötä teettää muissakin kuin työaikalain tarkoittamissa tilanteissa klo 5–6. Iltatyössä maksetaan samansuuruinen lisä kuin vuorotyön iltavuorossa ja yötyössä samansuuruinen lisä kuin vuorotyön yövuorossa. Lisäksi 16 määräyksen mukaan, jos toimihenkilö yksi- tai kaksivuorotyössä aloittaa työnsä aamulla ennen klo 06, maksetaan näiltä aamutunneilta 100 prosentilla korotettu palkka. Näiltä aamutunneilta ei makseta 15 §:n 2. kohdassa tarkoitettua yötyölisää, ja jos toimihenkilö saa ko. tunneilta ylityölisää, on korotus ylityölisän kanssa yhteensä 100 prosenttia. Ammattiliitto Pron kyselyn mukaan elintarvikealalla yötyötä tekevät toimihenkilöt työskentelevät pääasiassa erilaisissa tuotannon tehtävissä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi erilaisten johtajatehtävien (leipomopäällikkö, työnjohtaja, ryhmäpäällikkö, lähiesimies) lisäksi konditoriovastaavan, paistajan, prosessinohjaajan ja varastonhoitajan tehtävät. Ammattiliitto Pron mukaan noin kolmannes (noin 150 henkilöä) toimihenkilöistä työskentelee yöaikana.

Matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajanpalveluita koskevan työehtosopimuksen perusteella säännöllistä yötyötä tekeväälle työntekijälle ei makseta erikseen alla mainittua yötyölisää, vaan yötyö kompensoidaan lyhyemmän säännöllisen työajan muodossa. Mikäli työntekijä tekee töitä osaaikaisesti, on hänen tuntipalkkansa noin 20 prosenttia korkeampi samassa suhteessa verrattuna normaalityöaikamuodossa työskentelevien työntekijöiden palkkaan. Ravintola-alallakin kuitenkin sovelletaan leipomoalan työehtosopimusta leipomohenkilöstöön sellaisten yritysten osalta, joiden tuotannosta valtaosa menee vähittäismyyntiin muuten kuin yrityksen omien kahviloiden tai ravintoloiden kautta.

Leipomoalan ja elintarvikealan nykyisten työehtosopimusten voimassaoloaika päättyy 31.1.2025. Elintarvikealan toimihenkilöiden työehtosopimus on voimassa 28.2.2025 asti ja matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palveluita koskeva työntekijöiden työehtosopimus 31.3.2025 asti.

2.3 Tietoja leipomoalasta

Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2021 leipomoteollisuuden toimialaraportin mukaan leipomoala työllisti noin 7 000 henkilöä noin 600 yrityksessä. Toimialaraportin tiedoista voidaan laskea, että leipomoalalla henkilötyövuoden palkkasumma oli vuonna 2020 keskimäärin noin 38 564 euroa. Kun tuo luku muutetaan vuosien 2023 ja 2020 viimeisten kvartaalien ansiotasaindeksiluvuilla vastaamaan tämänhetkistä tilannetta, henkilötyövuoden palkkasumma olisi 42 575 euroa, mikäli alan palkkakehitys viime vuosina vastaisi keskimääräistä. Leipomoalan kokoaikaisesta henkilöstöstä naisia oli vuonna 2022 noin 52 prosenttia (1657) ja miehiä noin 48 prosenttia (1514). Naisten kuukausipalkka oli keskimäärin 3380 euroa ja miesten noin 4060 euroa. ([Leipomoala – paikallisuudesta kansainvälisyyteen. Työ- ja elinkeinoministeriön toimialaraportti 2021](#))

Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2023 elintarviketeollisuuden toimialaraportin mukaan leipomoala on elintarviketeollisuuden suurin alatoimiala yritysten ja toimipaikkojen määrällä mitattuna, mutta liikevaihto on vain noin 10 prosenttia koko elintarviketeollisuuden liikevaihdosta (noin 1,1 miljardia euroa). Leipomoalan toimijat muodostavat reilun kolmanneksen elintarviketeollisuuden yrityksistä (37 prosenttia). Elintarvikeyrityskenttä on kokonaisuudessaan mikroyritysvaltainen; yrityksistä 79 prosenttia työllistää alle neljä henkilöä, ja alle kymmenen henkilöä työllistäviä yrityksiä on 87 prosenttia. Yli 250 henkilöä työllistäviä yrityksiä on 0,7 prosenttia (19 yritystä). ([Uudistuva elintarvikeala -toimialaraportti 2023](#))

Taulukko 1. Leipomotuotteiden, makaronien ym. valmistus, kokoaikaiset työntekijät vuonna 2022

	yhhteensä	miehet	naiset
kokoaikaiset palkansaajat, lkm	3171	1514	1657
kokonaisansion keskiarvo, €/kk	3705	4061	3380
1. desiili, €/kk	2305	2435	2253
mediaani, €/kk	3273	3574	3013
9. desiili €/kk	5488	5749	4931

Lähde: Tilastokeskus, palkkarakennetilaston tietokantataulut

Taulukko 2. Kokoaikaiset palkansaajat ja kokonaisansiot vuonna 2022

	751 Lihanleikkaajat, leipurit, meijeristit ym.	816 Elintarviketeollisuuden prosessityöntekijät
Kokoaikaisten palkansaaajien lukumäärä	3029	10076
Kokonaisansion keskiarvo, €/kk	4320	3075
Kokonaisansion mediaani, €/kk	3257	2963

Lähde: Palkkarakennetilasto, tietokantataulut

Taulukko 3. Tuntipalkkaisten ansiot vuonna 2022

		Lkm	Säännöllisen työajan keskiansio (€/tunti)	Säännöllisen työajan ansion mediaani (€/tunti)	Kokonaisansion keskiarvo (€/tunti)	Kokonaisansion mediaani (€/tunti)
Sukupuolet yhteensä	Lihanleikkaajat, leipurit, meijeristit ym.	2830	19,98	18,69	20,33	18,98
	Elintarviketeollisuuden prosessityöntekijät	8786	16,82	16,66	17,76	17,2
Miehet	Lihanleikkaajat, leipurit, meijeristit ym.	1799	21,47	20,46	21,84	20,81
	Elintarviketeollisuuden prosessityöntekijät	5013	17,44	17,15	18,48	17,77
Naiset	Lihanleikkaajat, leipurit, meijeristit ym.	1031	17,31	17,48	17,61	17,79
	Elintarviketeollisuuden prosessityöntekijät	3774	15,96 €/h	15,91 €/h	16,75 €/h	16,48

Lähde: Tilastokeskus, yksityisen sektorin tuntipalkat, tietokantataulut

2.4 Vuotuinen työaika

Elintarviketeollisuusliitto ry:n ja Suomen Elintarviketyöläisten Liitto ry:n toimittamien tietojen perusteella vuotuinen työaika leipomoalalla on ollut vuonna 2023 yksivuoro- ja kaksivuoro-

työssä 1708 tuntia, keskeytyvässä kolmivuorotyössä 1683 tuntia ja keskeytymättömässä kolmivuorotyössä 1631 tuntia. Osa työntekijöistä tekee vain osan vuotta kolmivuorotyötä ja on siten osan ajasta kaksivuoromallissa. Yötyökorvauksen poistuminen voisi vaikuttaa myös kaksivuorotyötä tekevän yötyökorvauksen määrään.

3 Tavoitteet

Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjaus, joka edellyttää leipomotyölain kumoamista 1.3.2025 alkaen.

Esityksen tavoitteena on saattaa leipomoala lainsäädännön tasolla vastaavaan asemaan suhteessa muihin toimialoihin. Leipomotyölain 5 §:n mukaista yksittäisen toimialan palkkausta koskevaa laintasoista sääntelyä ei ole muilla aloilla, vaan palkkausta koskevista asioista sovietaan työehtosopimuksissa ja/tai työsopimuksilla. Muutoksen myötä leipomotyöntekijöiden yötyökorvausta koskeva sääntely siirtyisi muiden alojen tavoin kokonaisuudessaan yleisen työ-lainsäätelyn alaisuuteen. Työaikalaki sisältää yötyön tekemistä koskevat edellytykset ja valtakunnallisilla työehtosopimuksilla toisinsopimismahdollisuudet alakohtaisten tarpeiden huomi-oimiseksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan leipomotyöntekijöiden yötyölisää koskevan erityissääntelyn kumoamista. Jatkossa lakiin ei sisältyisi laissa määriteltyä perustetta maksaa yötyön ajalta 100 prosentin lisää, vaan yötyökorvauksesta voitaisiin työaikalain mukaisesti muiden toimialojen tavoin sopia työehtosopimuksessa. Kumottavaksi ehdotettu leipomotyölain säännös mahdollistaa työehtosopimuksella toisinsopimisen yötyökorvauksesta jo nykyään, joten sääntely ei muuttuisi siltä osin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yleistä vaikutusten arvioimisesta

Esityksen keskeisin suora vaikutus liittyy alan henkilöstön palkkaukseen siltä osin kuin yötyökorvaus on perustunut kumottavaksi ehdotettavaan säännökseen eikä työehtosopimuksella ole toisin sovittu. Tämän osalta on jäljempänä kuvattu arvioita nykyisen yötyökorvauksen merkityksestä alan henkilöstön ansiotuloille. Muilta osin vaikutuksia on voitu arvioida lähinnä erilaisten oletusten kautta; millaisia vaikutuksia lain muutoksella voisi mahdollisesti olla työehtosopimusneuvotteluihin, yritysten toimintaan tai henkilöstön oletettuun käyttäytymiseen. Esityksen vaikutukset ovat vahvasti sidoksissa työehtosopimusneuvotteluissa sovittaviin työehtoihin, joten esityksen lopullisia vaikutuksia on vaikeaa tarkasti arvioida hallituksen esitystä laadittaessa.

Esityksen vaikutukset riippuvat myös siitä, miten paljon alalla tehdään töitä sellaisissa työaika-muodoissa, joihin työehtosopimuksessa nykyisin sovittu yötyölisä ei kohdistu (eli yötyökorvaus on maksettu vain lakiin perustuen). Tällaisen henkilöstön lukumäärästä ei ole saatavissa täsmäl-listä tietoa. Lisäksi ei ole tietoa siitä, kuinka paljon kolmivuorotyössä käytännössä tehdään yötyötä. Myös laissa määritellyn yötyökorvauksen merkityksestä kaksivuorotyössä on eriäviä näkemyksiä.

4.2.2 Vaikutukset henkilöstöön

Leipomotyölain 5 §:n kumoaminen merkitsisi leipomoalan siirtymistä muita aloja vastaavaan sääntelymalliin, jossa yötyölisistä sovittaisiin työntekijöiden ja työnantajien välillä ilman lakiin sisältyvää pohjasäännöstä. Pohjasäännöksellä on ollut merkitystä osapuolten neuvotteluasemille, sillä laintasoinen säännös on tarkoittanut lähtökohtaa, jota noudatettaisiin sopimuksettomassa tilassa. Lain kumoaminen voi siten vaikuttaa työehtosopimusneuvotteluihin.

Henkilöstön työehtoihin kohdistuvat vaikutukset riippuisivat siitä, miten yötyökorvauksesta tullaan sopimaan työntekijöiden ja työnantajien välillä. Hallituksen esityksen valmisteluajana voimassa olleiden työehtosopimusten voimassaolot pääosin päättyvät lain ehdotettuun voimaantumiseen.

Mahdolliset muutokset liittyvät välittömimmin palkkaukseen. Leipomoalan työehtosopimuksen alaisessa työssä yötyölisän maksaminen on perustunut lakiin tietyissä työaikamuodoissa. Arviot siitä, kohdistuisivatko muutokset merkittävimmitä osalta kolmivuorotyötä tekeviin vai kolmivuorotyötä tekevien lisäksi myös kaksivuorotyötä tekeviin, vaihtelevat.

Elintarviketeollisuusliitto ETL ry:n mukaan vaikutukset kohdistuisivat lähinnä kolmivuorotyötä tekeviin työntekijöihin, joita on sen arvion mukaan alle kymmenen prosenttia leipomoalan henkilöstöstä. Kolmivuorotyötä tekevien työntekijöiden palkkatuloista erilaiset työaikalisät² muodostavat noin 860 euroa kuukaudessa. Kaksivuorotyössä työaikalisät ovat keskimäärin 580 euroa kuukaudessa ja yksivuorotyössä 530 euroa kuukaudessa. Yötyölisää ei kuitenkaan ole tilastoitu erikseen, joten sen maksettu määrä ei ole tiedossa. On myös vaikeaa arvioida, miten suuri osuus lisistä on leipomotyölain 5 §:n mukaista yötyölisää ja mikä osuus muuta työehtosopimuksen perusteella maksettavaa lisää. ETL ry arvioi yötyölisän määrän olevan kolmivuorotyössä keskimäärin noin muutama sata euroa kuukaudessa ja noin 2 000–4 000 euroa vuodessa.³

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry:n mukaan käytännössä kolmasosa leipomoalalla tehtävästä työajasta on leipomotyölain kirjauksen mukaisen 100 prosentin kovauksen piirissä, sillä kolmivuorotyön lisäksi yötyökorvauksella on merkitystä keskeisesti myös kaksivuorotyössä.

SEL ry:n mukaan yötyökorvauksena maksetun lisän suuruus on ollut kolmivuorotyössä keskimäärin arviolta noin 8 900–9 900 euroa vuodessa (eli noin 740–825 euroa kuukaudessa). Kolmivuorotyötä tekee arviolta 550–840 työntekijää.

Kaksivuorotyöläisten osalta palkanmenetystä on vaikeampi arvioida, koska työajan sijoittelussa on paljon vaihtelua. Vuorotyössä työnantaja pystyy työvuorosuunnittelussa työvuoron alkamisajankohtaa harkitessaan vaikuttamaan työntekijälle maksettavan yötyökorvauksen suuruuteen, sillä vuoron alkamisajankohdalla on työehtosopimusehtojen mukaan merkitystä maksettavan korvauksen suuruuteen. Kuitenkin pääsääntöisesti osa kaksivuorolaisten tunneista sijoittuu leipomotyölain mukaisen yötyön ajalle, jolloin sadan prosentin korvaus maksetaan lakiin perustuen. SEL ry on arvioinut, että pääsääntöisesti kaksivuorotyötä tekeville yötyölisän osuus on noin 10–30 prosenttia palkasta, mikä tarkoittaisi vuodessa 2 760–8 290 euroa (noin 230–690

² Säännölliset työajan lisät sisältävät vuoro-, ilt-, yö- ja lauantaityölisät sekä sunnuntaityön korotusosat.

³ Tiedot perustuvat Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n palkkatilastoon syyskuulta 2022, johon saatiin vastauksia 1200 henkilöltä.

kuukaudessa). Kaksivuorotyötä tekee arviolta noin puolet alan työntekijöistä, eli noin 2 250–3 500 työntekijää.

Valmistelussa on arvioitu, että leipomotyölain 5 §:n kumoamisella ei olisi vaikutusta leipomotalalla yksivuorotyötä tekevän henkilöstön palkkaukseen, sillä heidän osaltaan palkkaus määrittyy työehtosopimuksen mukaan.

Ammattiliitto Pro:n mukaan elintarvikealan toimihenkilöiden osalta kolmivuorotyötä tai muuten säännöllistä yötyötä tekeville on maksettu 100 prosentin yötyökorvaus leipomotyölakiin perustuen. Elintarviketeollisuudessa leipomotalalla työskentelevistä toimihenkilöistä jopa kolmannes tekee yöajalle sijoittuvaa työtä. Heidän osaltaan keskimääräisen ansiomenetyksen arvioidaan olevan noin 900–1 000 euroa kuukaudessa eli vuosittain 10 800–12 000 euroa, mikäli nykyisiin työehtosopimusmääräyksiin ei tulisi muutoksia.

Yötyötä tekevän henkilöstön määrän arvioiminen on matkailu-, majoitus-, ravintola- ja vapaa-ajanpalvelualalla hankalaa. Erityisesti ravintolatyössä ilta- ja yötunnit ovat yleisiä, mutta työehtosopimuksen systematiikassa tällaisia henkilöitä ei mielletä välttämättä yötyöntekijöiksi. Leipomotyölain alaisia yötyötä tekeviä henkilöitä arvioidaan alalla olevan reilusti alle prosentti matkailu-, majoitus-, ravintola- ja vapaa-ajanpalvelualan työehtosopimuksen soveltamisalan piirissä olevista henkilöistä. Valmistelussa on arvioitu, että tällaisia henkilöitä on noin 200. Matkailu-, majoitus-, ravintola- ja vapaa-ajanpalvelualalla ei ole käytössä vuorotyöjärjestelmää, vaan kaikki työntekijät tekevät jaksotyötä kolmen viikon jaksoissa. Säännöllistä yötyötä tekeville yötyö korvataan työajan alenemalla palkan pysyessä samana, kuin normalityöaikamuodossa olevilla. Leipomotyölakiin perustuvan yötyökorvauksen osuutta maksetuista lisistä ei osata tarkkaan arvioida.

Valmistelussa ei ole pystytty arvioimaan, mille tasolle yötyöstä maksettava korvaus asettuu jatkossa. Pitkään voimassa olleen säännöksen poistuminen voi kuitenkin vaikuttaa työehtosopimusneuvotteluihin, millä voi olla vaikutuksia myös yötyökorvauksen suuruuteen. Muilla aloilla yötyöstä maksettava korvaus on tyypillisesti leipomotyölaissa säädettyä tasoa (100 prosenttia) huomattavasti alaisempi. Tilastokeskuksen mukaan eniten yötyötä tehdään sosiaali- ja terveysalalla, teollisuudessa, kuljetusalalla ja julkisen sektorin töissä.⁴ Esimerkiksi terveyspalvelualan työehtosopimuksen mukaan yötyöstä maksettava korvaus on 30–45 prosenttia tuntipalkasta. Teknologiateollisuus ry:n ja Teollisuusliitto ry:n välisen työehtosopimuksen mukaan yövuorossa maksetaan tuntia kohden 226 sentin yövuorolisä. Linja-autohenkilökunnan työehtosopimuksen mukaan yötyölisä on 20 prosenttia taulukkopalkasta. Kunta-alan yleisen työ- ja virkaehtosopimuksen mukaan yötyöstä maksetaan rahakorvauksena 30 prosenttia korottamattomasta tuntipalkasta tai annetaan vastaava vapaa-aika. Kunta-alalla jaksotyössä vapaa-aikakorvaus on 24 minuuttia yötyötunnilta tai rahakorvaus 40 prosenttia korottamattomasta tuntipalkasta.

Taulukko 4. Arvio muutoksesta kolmivuorotyötä tekevän yötyökorvauksen vuosittaiseen suuruuteen, jos yötyökorvauksesta maksettava korvaus muuttuisi tai poistuisi kokonaan (100 prosenttia vastaa nykytilaa; pohja-arvot on valittu Suomen Elintarviketyöläisten Liiton SEL ry:n ja Elintarviketeollisuusliiton karkeiden keskiarvojen perusteella).

Mahdollinen yötyökorvaustaso (nykytila 100 %)	Yötyökorvauksen keskimääräinen	Yötyökorvauksen määrän muutos	Yötyökorvauksen keskimääräinen	Yötyökorvauksen määrän muutos
---	--------------------------------	-------------------------------	--------------------------------	-------------------------------

⁴ <https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2022/yotyota-tekee-joka-kuudes-tyollinen/>

	suuruus SEL ry:n arvion mukaan	vuodessa verrattuna nykyiseen (SEL ry arvio)	suuruus ETL ry:n arvion mukaan	vuodessa verrattuna nykyiseen (ETL ry arvio)
100 %	9 000 €	-	3 000 €	-
90 %	8 100 €	- 900 €	2 700 €	- 300 €
80 %	7 200 €	- 1 800 €	2 400 €	- 600 €
70 %	6 300 €	- 2 700 €	2 100 €	- 900 €
60 %	5 400 €	- 3 600 €	1 800 €	- 1 200 €
50 %	4 500 €	- 4 500 €	1 500 €	- 1 500 €
40 %	3 600 €	- 5 400 €	1 200 €	- 1 800 €
30 %	2 700 €	- 6 300 €	900 €	- 2 100 €
20 %	1 800 €	- 7 200 €	600 €	- 2 400 €
10 %	900 €	- 8 100 €	300 €	- 2 700 €
0 %	0 €	-	0 €	-

Esityksen valmistelussa on huomioitu, että leipomoalan työehtosopimus on hallituksen esityksen valmisteluaikana yleissitova. Jos yleissitovuutta ei olisi, voisi sillä olla vaikutuksia työehtoihin, kuten palkan suuruuteen ja yötyön määrään.

Mikäli yötyöstä maksettava korvaus pienenesi, merkitsisi se yöllä teetettävän työn kustannusten muuttumista aiempaa edullisemmiksi työnantajalle. Tämä saattaisi johtaa muutoksiin työaikojen sijoittelussa siten, että yötyön määrä voi lisääntyä. Valtioneuvoston asetuksessa terveystarastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä (1485/2001) yötyö määritellään tekijäksi, joka aiheuttaa erityistä sairastumisen vaaraa. Yötyö kuormittaa työntekijää fyysisesti ja psyykkisesti enemmän kuin päivätyö. Työterveyslaitoksen tutkimushankkeessa on tunnistettu yötyötä sisältävän vuorotyön olevan yhteydessä moniin akuutteihin ja kroonisiin terveysriskeihin kuten unihäiriöihin ja väsymykseen, työtapaturmiin, reumaan, tyypin 2 diabetekseen, verenpainetautiin, raskauden ajan terveysriskeihin ja raskauden keskeytymiseen, sekä lyhyiden ja pitkien sairauspoissaolojen riskiin, ja riskiin joutua työkyvyttömyyseläkkeelle.⁵ Toisaalta yötyökorvauksen pienentyminen voisi johtaa myös yöllä tehtävän työn vähentymiseen, jos leipomoalalle ei saataisi työntekijöitä työaikojen sijoittumisen ja pienemmän yötyökorvauksen vuoksi. Tähän kuitenkin vaikuttaa alan työllisyystilanne.

⁵ Ks. Työterveyslaitoksen raportti: Working hours, health, well-being and participation in working life. Current knowledge and recommendations for health and safety (2021) <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140634/TTL-978-952-261-912-9.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

4.2.3 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Alalla arvioidaan työskentelevän naisia jonkin verran enemmän kuin miehiä. Toisaalta miesten tulot ovat olleet naisten tuloja keskimäärin suurempia.⁶ Miehet tekevät naisia enemmän yötyötä, joten yötyölisän poistuminen vaikuttaisi oletettavasti suhteessa enemmän miesten tuloihin, ja naisten tuloihin vaikutukset olisivat vastaavasti pienemmät. Merkittävimmät sukupuolten väliin tasa-arvoon kohdistuvat muutokset seuraisivat siis siitä, että miehet ja naiset ovat työskennelleet osin eri työaikamuodoissa. Toisaalta, mikäli yötyön teettäminen lisääntyisi jatkossa, voisi se lisätä naisten tekemää yötyötä. Yötyö lisää tutkimuksien mukaan rintasyöpäriskiä naisilla. Tällöin yötyön tekemisen terveyteen sekä työelämän ja muun elämän yhteensovittamiseen liittyvät esityksestä johtuvat kielteiset vaikutukset kohdistuisivat naisiin miehiä enemmän. Lisäksi muutokset saattaisivat tasata naisten ja miesten välistä palkkaeroa alalla, jos naiset tekisivät jatkossa aiempaa enemmän yötyötä.

4.2.4 Vaikutukset työllisyyteen

Palkkakustannusten mahdollinen aleneminen voi pienentää yritysten kynnystä työllistää uutta henkilöstöä, joten esityksellä saattaa olla mahdollisia myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen. Toisaalta, mikäli yötyön määrä lisääntyy tai yötyöstä maksettava korvaus merkittävästi pienenee, voisi esityksellä olla heikentäviä vaikutuksia alan houkuttelevuuteen ja siten työllisyyden määrään.

Elintarviketeollisuus työllistää kokoaikaisesti 34 600 henkilöä noin 2 600 yrityksessä. Reilu kolmannes elintarviketeollisuuden yrityksistä on leipomoalan toimijoita (37 prosenttia).

Yleisesti arvioiden työllisyyden lisääntyminen edellyttäisi tuotteiden kysynnän kasvua. Tuotteiden kysyntä voisi kasvaa, mikäli niiden hinnat laskisivat olennaisesti, jolloin kuluttajilla olisi mahdollisuus ostaa niitä aiempaa enemmän. Yötyön teettämisen kulujen pienentyminen voi vaikuttaa myyntihintojen laskuun. Vaikutus ja sen suuruus ovat kuitenkin epävarmat, sillä esitystä valmistellessa ei ole tiedossa, mille tasolle yötyökorvaus asettuisi työehtosopimusneuvotteluissa. Lisäksi yritykset voisivat kohdistaa yötyökorvauksen alentumisesta seuraavat lisätulot myös muualle, esimerkiksi yrityksen voittoon.

4.2.5 Vaikutukset yrityksiin

Edellä kuvatut henkilöstöä ja työllisyyttä koskevat mahdolliset vaikutukset voisivat merkitä yrityksille pieneneviä palkkakuluja. Palkkakuluihin toisaalta vaikuttaa työvoiman saatavuus. Työvoimapula-alalla työnteon ehtoja ei välttämättä pystytä merkittävästi heikentämään ilman, että samalla menetetään työvoimaa. Mikäli yötyön lisääntyminen tai yötyön korvaus pienenee, voisi henkilöstöä olla aiempaa hankalampaa saada alalle. Mahdollinen työvoimapuola voisi merkitä nostopainetta alan palkkaukselle.

Mikäli työvoimaa on jatkossa riittävästi saatavilla, voisi nykyistä pienemmillä työvoimakustannuksilla olla yrityksille ja positiivisia vaikutuksia. Työvoimakustannusten aleneminen vaikuttaisi yritysten kanteeseen, josta osa voi kohdistua esimerkiksi palkkojen korotuksiin, investointeihin tai yritysten voittoon. Kustannusten hillintä voi näkyä myös tuotteiden hinnoittelussa ja sitä kautta sillä voi olla vaikutuksia myynnin lisääntymiseen.

⁶ Ks. edellä luku 2.3.

4.2.6 Vaikutukset pk-yrityksiin:

Suurin osa elintarvikealan työnantajista on pieniä yrityksiä: yrityksistä 79 prosenttia työllistää alle neljä henkilöä, ja alle kymmenen henkilöä työllistäviä yrityksiä on 87 prosenttia. On mahdollista, että esitetty muutos hyödyttäisi etenkin sellaisia isoja toimijoita, jotka toimivat jo pitkälti ympärivuorokautisena tuotantona, sillä näiden yritysten osalta muutos voi tarkoittaa kulu-rakenteen alenemista. Tämä voi muuttaa pk-yritysten kilpailuasetelmaa suhteessa isoihin toimi-joihin.

4.2.7 Vaikutukset kuluttajiin ja kotitalouksiin

Kuluttajiin ja kotitalouksiin kohdistuvia vaikutuksia on hyvin vaikea ennakkollisesti arvioida. Esitys voisi johtaa tuotteiden hintojen laskuun, mikäli mahdollinen palkkamenojen alennus kohdistuu lopputuotteiden hinnan alentamiseen. Toisaalta, mikäli työvoimaa ei ole riittävästi saatavilla, ei kyseistä vaikutusta olisi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Hallituksen esityksen tavoitteiden saavuttaminen ei mahdollista muunlaisten toteuttamisvaihto-ehdojen arviointia hankkeen tavoitteena olevan leipomotyölain 5 §:n kumoamisen sijasta. Koska hallituksen esityksen valmistelussa tunnistettiin, että esitettävällä muutoksella on mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia tiettyjen henkilöstöryhmien työehtoihin, nähtiin valmistelussa tärkeäksi arvioida erilaisia vaihtoehtoja, joilla voitaisiin edistää henkilöstön mahdollisuutta varautua työ-muutoksiin. Tämän osalta arvioitiin eri siirtymäsäännösvaihtoehtoja muutosten voimaantu-lojankohdan osalta. Muutokset esitetään toteutettavaksi hallitusohjelman kirjauksen mukai-sesti.

6 Lausuntopalaute

Esitys oli lausuntokierroksella 20.5.– 26.7.2024. Lausuntoja pyydettiin...

Lausuntoja saatiin x kpl. Lausunnon antoivat...

Lausunnoissa todettiin...

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta

1 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta. Kumottavan sää-nöksen 1 momentin mukainen leipomotyöntekijöiden lakiin perustuva oikeus vähintään 100 prosentilla korotettuun palkkaan kello 22:n ja 6:n välisenä aikana tehdystä työstä poistuisi. Säännöksen 2 momentin kumoamisella ei olisi asiallista vaikutusta, sillä leipomotyöntekijöiden yötyölisistä voitaisiin jatkossakin sopia työntekijöiden ja työnantajien välillä.

2 §. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta.

7.2 Laki työntekijöiden lähettämisestä

4 §. *Työaika, vuosiloma ja niihin liittyvät korvaukset sekä perhevapaat.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin viittaus kumottavaan leipomotyö-lain säännökseen. Muutos on tekninen.

6 §. *Tavaran ensimmäistä kokoamis- ja asennustyötä koskevat poikkeukset.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin viittaus kumottavaan leipomotyölain säännökseen. Muutos on tekninen.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevan voimaan 1.3.2025.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotettavalla lailla arvioidaan olevan merkitystä perustuslain 18 §:n kannalta. Säännöksen 1 momentin mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Kyseisellä säännöksellä on merkitystä ennen kaikkea työsuojelussa ja siihen liittyvässä toiminnassa. Säännöksen merkityksenä on myös se, että julkisen vallan on huolehdittava työolojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä. (HE 309/1993 vp) Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukainen velvoite on julkiselle vallalle osoitettu perustuslaillinen toimintavelvoite, jonka toteuttamisen keinovalikoimaan säännös ei ota kantaa.

Esityksellä voi olla vaikutuksia työterveyteen, jos sen seurauksena yötyön teettäminen lisääntyy. Lainsäädäntöön kuitenkin sisältyy sääntelyä yötyötä tekevän henkilöstön suojaamiseksi. Työturvallisuuslailla (738/2002) toteutetaan osaltaan velvoitetta työvoiman suojeluun. Työturvallisuuslaki sisältää säännöksiä, joilla pyritään estämään tai vähentämään yötyöstä työntekijän terveydelle mahdollisesti aiheutuvia terveydellisiä haittoja tai vaaroja. Kyseinen laki edellyttää työnantajalta työaikoja koskevaa vaarojen selvittämistä ja arviointia sekä työn kuormitustekijöiden välttämistä ja vähentämistä. Lisäksi lain 30 §:n 1 momentin perusteella yötyötä tekevälle työntekijälle on tarvittaessa järjestettävä mahdollisuus työtehtävien vaihtamiseen tai siirtymiseen päivätyöhön, jos nämä on olosuhteet huomioon ottaen mahdollista ja työtehtävien vaihtaminen on työntekijän henkilökohtaiset ominaisuudet huomioon ottaen tarpeellista työpaikan olosuhteiden tai työn luonteen työntekijän terveydelle aiheuttaman vaaran torjumiseksi. Kuormittavuutta vähentävinä toimenpiteinä työnantaja voisi harkita esimerkiksi Työterveyslaitoksen suosituksia, jos yövuorojen vähentäminen ei ole mahdollista.

Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Myös kyseinen säännös on luonteeltaan julkiseen valtaan kohdistuva perustuslaillinen toimeksianto. Säännöksessä ei oteta kantaa työllisyyden hoidossa käytettävään keinovalikoimaan, vaan siinä jätetään julkiselle vallalle merkittävästi harkintavaltaa siitä, miten työllisyyttä voidaan parhaiten edistää. Työllisyyden edistämismuutokset merkitsee myös sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmien muodostuminen. (HE 309/1993 vp)

Esityksen ei arvioida olevan ongelmallinen perustuslaista seuraavan työllisyyden edistämistä koskevan julkisen vallan velvoitteen ja oikeutta työhön turvaavan sääntelyn kannalta. Työvoiman suojelusta huolehdittaisiin mahdollisen yötyön lisääntyessäkin muun muassa työturvallisuuslain edellytysten mukaisesti. Esitetyt muutokset olisivat siten yhteensopivat perustuslain 18 §:n mukaisten edellytysten kanssa.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Tällä lailla kumotaan leipomotyölain (302/1961) 5 §, sellaisena kuin se on laissa 916/1993.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

työntekijöiden lähettämistä annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijöiden lähettämistä annetun lain (447/2016) 4§:n 1 momentin 1 kohta ja 6 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 4 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 743/2020 ja 6 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 876/2019, seuraavasti:

4 §

Työaika, vuosiloma ja niihin liittyvät korvaukset sekä perhevapaat

Lähetetyn työntekijän työsuhteen vähimmäisehtoina sovelletaan:

1) työaikalain (872/2019) 2 luvun työaika ja varallaoloa, 3 ja 4 luvun säännöllistä työaika, 5 luvun säännöllisen työajan ylittämistä ja sunnuntaityötä, 6 luvun lepoaikoja sekä 8 luvun 36 ja 37 §:n säännöksiä yleissitovaan työehtosopimukseen perustuvasta säännöllistä työaika koskevasta paikallisesta sopimuksesta;

6 §

Tavaran ensimmäistä kokoamis- ja asennustyötä koskevat poikkeukset

Ammatti- tai erikoistyöntekijän suorittamaan tavaran sellaiseen ensimmäiseen kokoamis- tai asennustyöhön, joka muodostaa olennaisen osan tavaran toimitussopimuksesta ja on välttämätön toimitetun tavaran saattamiseksi käyttökuntoon ja jossa työntekijän lähetettynä olo kestää enintään kahdeksan kalenteripäivää, ei sovelleta palkallista vähimmäisvuosilomaa ja -palkkaa koskevia:

1) työaikalain 20–23 §:n säännöksiä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Työministeri Arto Satonen

2.

Laki

työntekijöiden lähettämistä annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijöiden lähettämistä annetun lain (447/2016) 4§:n 1 momentin 1 kohta ja 6 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 743/2020 ja 6 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 876/2019 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Työaika, vuosiloma ja niihin liittyvät korvaukset sekä perhevapaat

Työaika, vuosiloma ja niihin liittyvät korvaukset sekä perhevapaat

Lähetetyn työntekijän työsuhteen vähimmäisehtoina sovelletaan:

1) työaikalain (872/2019) 2 luvun työaikaa ja varallaoloa, 3 ja 4 luvun säännöllistä työaikaa, 5 luvun säännöllisen työajan ylittämistä ja sunnuntaityötä, 6 luvun lepoaikoja sekä 8 luvun 36 ja 37 §:n säännöksiä yleissitovaan työehtosopimukseen perustuvasta säännöllistä työaikaa koskevasta paikallisesta sopimuksesta *sekä leipomotyölain (302/1961) 5 §:n säännöksiä;*

Lähetetyn työntekijän työsuhteen vähimmäisehtoina sovelletaan:

1) työaikalain (872/2019) 2 luvun työaikaa ja varallaoloa, 3 ja 4 luvun säännöllistä työaikaa, 5 luvun säännöllisen työajan ylittämistä ja sunnuntaityötä, 6 luvun lepoaikoja sekä 8 luvun 36 ja 37 §:n säännöksiä yleissitovaan työehtosopimukseen perustuvasta säännöllistä työaikaa koskevasta paikallisesta sopimuksesta;

6 §

6 §

Tavaran ensimmäistä kokoamis- ja asennustyötä koskevat poikkeukset

Tavaran ensimmäistä kokoamis- ja asennustyötä koskevat poikkeukset

Ammatti- tai erikoistyöntekijän suorittamaan tavaran sellaiseen ensimmäiseen kokoamis- tai asennustyöhön, joka muodostaa olennaisen osan tavaran toimitussopimuksesta ja on välttämätön toimitetun tavaran saattamiseksi käyttökuntoon ja jossa työntekijän lähetettynä olo kestää enintään kahdeksan kalenteripäivää, ei sovelleta palkallista vähimmäisvuosilomaa ja -palkkaa koskevia:

Ammatti- tai erikoistyöntekijän suorittamaan tavaran sellaiseen ensimmäiseen kokoamis- tai asennustyöhön, joka muodostaa olennaisen osan tavaran toimitussopimuksesta ja on välttämätön toimitetun tavaran saattamiseksi käyttökuntoon ja jossa työntekijän lähetettynä olo kestää enintään kahdeksan kalenteripäivää, ei sovelleta palkallista vähimmäisvuosilomaa ja -palkkaa koskevia:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) työaikalain 20–23 §:n ja leipomotyölain
5 §:n säännöksiä;

1) työaikalain 20–23 §:n säännöksiä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20